

להשפעת הטלוויזיה על ילדים, מנתח

פובלריות המטבח ערכים כוזבים

דוקטורט באוניברסיטה, אומר שצריך לעזור לה. האשכנזי השני, שיהיה עם תום לימודיו עורך-דין, אומר: לא צריך להתערב.

מי שיש לו דילמה מוסרית, זה כמובן לאשכנזים. הם מתלבטים אם זה הוגן או לא הוגן לעזור ולהתערב בעניין. לפרענקים אין שום דילמה. הם רעים לאורך כל הדרך. אחר-כך האשכנזי מוצא לבחורה עבודה. איזו עבודה? כמספרה כמובן, אבל היא לא מחזיקה מעמד, כי אין לה הרגלי עבודה וזמן, ואו הוא מסדר לה עבודה חדשה במלצרות. זה מה שמתאים לה. ואז באים האחים שלה לקחת אותה, והם הולכים מכות עם האשכנזים. כשר מאבק הוא בין האשכנזים הטובים, הרוצים לתת צ'אנס לבחורה, ובין הפרענקים הרעים והפרימיטיביים שרק רוצים לנצל את אחותם, האשכנזים כמובן מנצחים בקרב. וזהו הדילמה המוסרית שמציגים במדינת ישראל 1983 לפני תלמידים. זו לא איזו טעות קטנה. זו תוכנית שלמה, המתוכננת על-ידי מחנכים ופסיכולוגים, ושמטרתה להעלות את רמת המודעות של הנוער לבעיות מוסריות.

מיס אלי, סו-אלן וכל השאר

דוגמה אחרת שמביא אלי רשף היא של הסדרה הפופולרית דאלאס: הנשים והגברים בדאלאס הם סטריאוטיפים אחר-אחר. בדאלאס, עיר שבה יש עשרות אנשי-עסקים שחורים, ושבה מתרחשת העלייה, לא הראו אפילו פעם אחת כושי. האדם היחיד בסדרה שהוא לא לבן היא מריה, העוזרת של מישפחת יואנג, וגם היא לא ממש כושית אלא מרוס-אמריקה. זוהי סדרה המציגה תרבות של לבנים בלבד.

בסדרה הזו כל הנשים תלויות בגברים. אין שם אף לא אשה אחת העומדת בזכות עצמה. אפילו רונה, כשהיא כותבת ספר ונעדרת לצורך עבודתה מהבית, הורסת את חיי הנשואין שלה. היא לא יכולה להיות גם אשתו של ריי וגם קארייריסטית, זה לא הולך ביחד. אשת קאריירה היא לא אשת איש. אפילו מיס אלי, שהיא כביכול דמות דומיננטית וסמכותית,

סכסואלים. אם אני הייתי הומר סכסואל, הייתי נעלב מאוד. הבלונרית בסדרה היא כמובן מטומטמת, ומה שיש לה זה זוג ציצים והיא משחקת על זה כל הזמן. הבחורה השנייה היא אמנם לא כלייך מטומטמת, אבל בגלל זה היא לא כלייך יפה, כי לא יתכן שהיא תהיה גם חכמה וגם יפה. וכמה שהיא מוצלחת וחכמה, הגבר תמיד מחליץ אותה ממצבים קשים, כי היא לא מסוגלת להחליץ לבד. ולמה כעל-הבית מגיע למסקנה שהבחור בסדרה הוא הומו? כי הוא לומר כישול, ומי יכול ללמוד כישול אם לא הומו?

כל הסטריאוטיפים בסדרה הזו הם מיושנים, אבל הסדרה עצמה היא חדשה, והיא מאוד פופולרית גם בארצות-הברית וגם בישראל. ומה בקשר לסדרות הישראליות? הטלוויזיה הלימודית נוהגת לשרר מדי יום ותוכניות לתלמידים. אחת מהן נקראת אנו השופטים, שתפקידה לעזור דילמות מוסריות אצל הילדים. אחרי שהילדים צופים ברילמה המשודרת על האקרו, הם מקיימים דיון בכיתה.

מספר אלי רשף: "לאחרונה צפיתי ברילמה מהסוג הזה: בחורה מעדות-המזרח, שהיא קצת בצרות, זוכה כסימפטיה וכחיוורים מזקן המרנר יידיש. שני גברים מפחידים מעדות-המזרח באים אל הוקן, מאשימים אותו שהוא מתעסק עם אחותם, ומאיימים שאם לא יתן להם כסף, יהרגו אותו.

לצעירה נמאס מהאחים האלימים שלה ומהמחנך האשכנזי והיא בורחת, ואו היא פוגשת שני צעירים בלונרית. ואתלטיים, הלומדים באוניברסיטה. הפריכה הספרדייה גרה בביקתה עלובה ומוזנחת, ואילו שני האשכנזים הבלונריים גרים ברירה עם פוסטרים ומערכת סטריאוטיפית. היא אמנם לא שלהם אלא של חבר שנסע לחו"ל, אבל זה סטריאוטיפ.

אלה שלומדים באוניברסיטה הם בלונרית ואשכנזים, האחים של הבחורה הם פרענקים ואלימים, הבחורה גרה בשכונת-עוני עלובה, הסטודנטים בצפון תל-אביב, וכעת מוצגת הרילמה לפני הילדים: האם האשכנזים צריכים לעזור או לא לעזור לבחורה? האשכנזי הראשון, שעושה

דאלאס. סטראוטיפים של נשים אבודות

ארצי באנקר. סטראוטיפים גזעניים

בנסון. סטראוטיפ של כושי מצליח

לא שווה פרוטה בלי ג'וק, כשהוא מת. היא לא מסוגלת לקחת על עצמה אחריות ולקבל החלטה. כשמת בעלה נגמרים חייה. ופאמלה — הרבר היחיד שהיא רוצה זה ילד, והעבודה היא רק תחליף לזה שאין לה ילד.

סראלן גורא סובלת בלי גבר. היא לא יכולה לתפקד, והיא תלויה לחלוטין ברמיהמוזנות שמשלם לה ג'ייאר. היא אפילו לא מעלה בדעתה לצאת לעבודה. כל חייה מנווטים וסובכים סביב הגברים. כשהיא לבד היא שונאת את עצמה, ובסופו של עניין נופלת בחורה לזרועותיו של ג'ייאר.

כל ילד הנשים בסדרה הן או זונות או לידות טובות, החיות כצילו של כעלן, לוי, למשל, למה היא הלכה לאוניברסיטה? כדי למצוא בעל. ברנע שהתחתנה הפסיקה ללמוד. היא הגשימה חלום. היא מצאה בעל דוקטור. כשהם נפרדים, היא מחליטה לעשות משהו בחיים, ולמרות שהיא בוגרת אוניברסיטה היא בוחרת במשהו שרק נשים מסוגלות לבחור בו: היא נעשית דוגמנית. ואו ישר היא מתעסקת עם הצלם, כי איך הוא יכול לצלם אותה בלי להתעסק איתה?

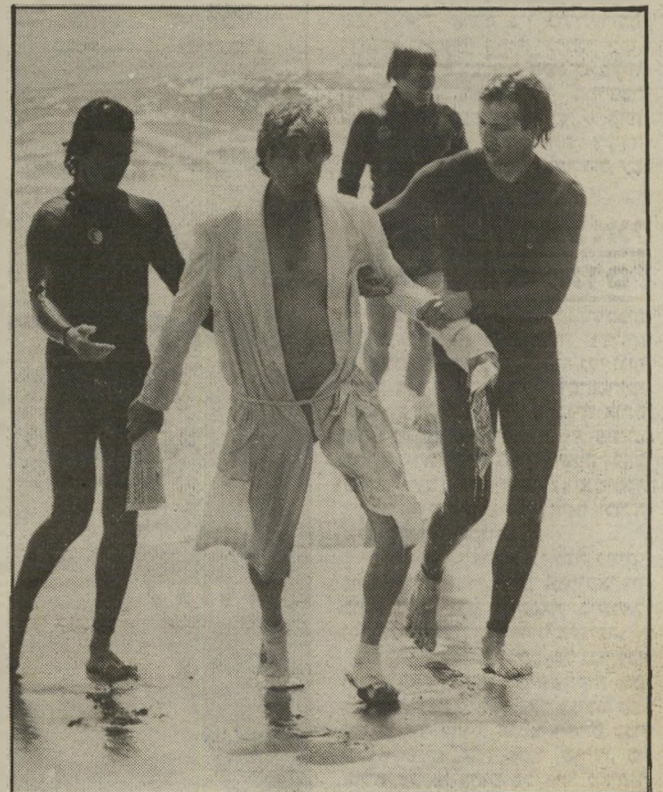
גם תוכניות-הרדיו מלאות בסטריאוטיפים. באחת מתוכניות הרדיו שמע אלי רשף, רואיין טבח. השאלה שהפנה אליו המראיין היתה: מי מבשל אצלכם בבית, אתה או אשתך? והטבח השיב: ביצים וסלט זה השטח של אשתי. אני מבשל ארוחות מיוחדות. כלומר, גם כאשר מרובך בשטח מובן מאלי של אשה, היא טובה רק בשביל ביצים וסלט, ואילו המומחה האמיתי הוא הגבר. או, למשל, מודעות פירסום לחומרי ניקוי, המראות אשה מטומטמת השואלת שאלות, ומי שמסביר לה, למרות שניקיון זה שטח שהיא אמורה להבין, הוא גבר כמובן.

חייבת להיות גבר!

ד תנועה האמריקאית לשיחרור האשה נוהגת לחדד את החידה הבאה: אב וכונו נסעו במכוניתם. כדרך אירעה להם תאונת-דרכים. האב נהרג במקום, הבן נפצע קשה. כאשר הובהל לחדר-הניתוח, נשמעה לפתע קריאה נרגשת מפי ראשהמחלקה הכירורגית: "לא אוכל לנתח אותו! הוא כניו" והחידה היא: מי זה ראשהמחלקה הכירורגית? הרי האב נהרג בתאונה.

רוב התשובות המתקבלות על חידה זו הן מהסוג של: האב שנהרג בתאונה היה אביו החורג של הבן, או להיפך, ראשהמחלקה הכירורגית נשוי לאמו של הבן, ויש תשובות כמו: ראש המחלקה הכירורגית הוא סגןקול של הבן, והתשובה הפשוטה היא, ראשהמחלקה היא אמו של הבן הפצוע.

יש דוגמות רבות מספור לכניית סטריאוטיפים בספרות לילדים. ספר מיוחד לילדים על נהיגה, מראה אם ובנה נוסעים במכונית ומתחת לציור

בוועזת.

סטראוטיפים של אוילות והומו-סכסואלים

כתוב: רני עוזר לאמא לנהוג במכונית בריוק כמו אבא.

גבר המצליח להגיע לכוח ולעוצמה חייב להיות חזק. אשה החיה בצל בעלה, האם שהקריבה את חייה למען ספרדים. — אלה הן הנשים האידיליות.

שרית ישי